

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА



Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Храмченкова Марія Вадимівна
здобувачка вищої освіти 3-го курсу
факультету адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ПРАВА В НАЦІОНАЛЬНИХ СУДАХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах глобалізації та активізації міжнародних відносин питання застосування іноземного права в національних судах стає надзвичайно важливим. Для України ця проблема набуває особливого значення через введення воєнного стану, що створює нові виклики для судової системи. Відповідно до ч. 4 ст. 4 Господарського процесуального кодексу (ГПК) та ч. 6 ст. 8 Цивільного процесуального кодексу (ЦПК), процесуальні норми українського законодавства дозволяють судам застосовувати правові норми іноземних держав під час розгляду справи, проте таке застосування можливе лише в тих випадках, коли це передбачено міжнародними договорами або законами України [1].

Правова основа застосування іноземного права в Україні закладена Законом України «Про міжнародне приватне право», який встановлює порядок урегулювання приватноправових відносин, ускладнених іноземним елементом. Згідно зі ст. 8 даного Закону, суд чи інший орган застосовує норми іноземного права відповідно до їхнього офіційного тлумачення, практики застосування і доктрини у відповідній іноземній державі [2]. Однак, в умовах воєнного стану реалізація цього положення значно ускладнюється, що створює передумови для виникнення правових колізій, затримок у розгляді справ, а також ризиків неправильної інтерпретації іноземного права.

Воєнний стан суттєво ускладнює процес встановлення змісту іноземного права. Обмеження комунікацій, порушення дипломатичних відносин з деякими країнами, а також загальна нестабільність міжнародних зв'язків створюють бар'єри для отримання достовірної інформації про іноземне законодавство та

практику його застосування. Крім того, воєнний стан може обмежувати принцип автономії волі сторін, що є ключовим для міжнародного приватного права [3]. Так, згідно зі статтею 5 Закону України «Про міжнародне приватне право», у випадках, передбачених законом, учасники (учасник) правовідносин можуть самостійно здійснювати вибір права, що підлягає застосуванню до змісту правових відносин, проте в умовах воєнного стану виникає обмеженість даного принципу з міркувань національної безпеки або захисту публічного порядку [2].

Важливим аспектом є застосування імперативних норм українського права в контексті національної безпеки. Стаття 14 Закону України «Про міжнародне приватне право» передбачає, що імперативні норми права України діють незалежно від того, яке право застосовується до відповідних відносин [2]. Під час воєнного стану ця норма набуває особливого значення, оскільки може стати підставою для незастосування іноземного права, якщо воно суперечить інтересам національної безпеки України.

На окрему увагу заслуговує питання застереження про публічний порядок, адже згідно зі статтею 12 Закону України «Про міжнародне приватне право», норма права іноземної держави не застосовується у випадках, якщо її застосування призводить до наслідків, явно несумісних з основами правопорядку (публічним порядком) України. У такому разі застосовується право, яке має найбільш тісний зв'язок з правовідносинами, а якщо таке право визначити або застосувати неможливо, застосовується право України [4].

Практика застосування іноземного права в українських судах під час дії воєнного стану виявляє ряд проблем. Зокрема, спостерігається тенденція до більш обережного підходу судів щодо застосування права країн, які підтримують агресію проти України. Це піднімає питання про можливість та доцільність розробки спеціальних правил застосування права таких держав в українських судах. Ще одним викликом є забезпечення ефективної взаємодії з іноземними судовими та адміністративними органами в умовах обмежень, пов'язаних з воєнним станом. Це особливо актуально для отримання правової допомоги,

проведення процесуальних дій за кордоном, визнання та виконання іноземних судових рішень.

Для вирішення зазначених проблем доцільно розглянути можливість внесення змін до законодавства України, які б враховували особливості застосування іноземного права в умовах воєнного стану. Зокрема, може бути доцільним розробити спеціальні процедури встановлення змісту іноземного права в умовах обмеженого доступу до іноземних джерел права, а також розробити методичні рекомендації для суддів щодо застосування іноземного права в умовах воєнного стану. Крім того, варто розглянути можливість створення спеціалізованого інформаційного ресурсу, який би містив актуальну інформацію про іноземне законодавство та практику його застосування, такий ресурс міг би стати важливим інструментом для суддів та інших учасників судового процесу в умовах обмеженого доступу до іноземних правових джерел.

Отже, слід зазначити, що застосування іноземного права в українських судах під час дії воєнного стану є складним та багатоаспектним питанням, яке вимагає комплексного підходу. Воно охоплює не лише юридичні, але й політичні, дипломатичні та практичні аспекти. Вдосконалення механізмів застосування іноземного права в цих умовах є важливим завданням, вирішення якого сприятиме підвищенню ефективності судової системи України та зміцненню її позицій на міжнародній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України в ред. від від 23.09.2024. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
2. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 №2709-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>
3. Проблеми застосування судами іноземного права. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/problemi-zastosuvannya-sudami-inozemnogo-prava.html>
4. Міжнародне приватне право. навч. посіб. за ред. С. Г. Кузьменка. К.: Центр учбової літератури, 2010. 316 с.

Ключові слова: іноземне право, Закон України «Про міжнародне приватне право», міжнародне приватне право, воєнний стан, іноземні держави, законодавство, правові норми, правові колізії.

Науковий керівник: доктор філософії в галузі права, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Войтович Павло Петрович.

«НАМІБІЙСЬКІ ВИНЯТКИ» ЯК ФОРМА ВИЗНАННЯ АД НОС В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	360
Пайда Юліанна	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО МИРНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ.....	364
Плавніцька Каріна Русланівна	
ПРОБЛЕМАТИКА ДЕЛІМІТАЦІЇ КОНТИНЕНТАЛЬНОГО ШЕЛЬФУ В ЧОРНОМУ МОРІ.....	369
Чернов Олександр Миколайович	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СПОРІВ МІЖНАРОДНИМ СУДОМ ООН.....	373
СЕКЦІЯ № 12. МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО.....	377
Журавська Аліна Олександрівна	
ПРОБЛЕМАТИКА РЕГУЛЮВАННЯ ОСОБИСТИХ ТА МАЙНОВИХ ПРАВ ПОДРУЖЖЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.....	377
Мамедова Айан Фізулі кизи	
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПАДКОВИХ ВІДНОСИН.....	380
Омельченко Анна Сергіївна	
КОЛІЗІЙНІ АСПЕКТИ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.....	384
Сень Дар'я Романівна	
ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ УСКЛАДНЕНЕ ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ В УКРАЇНІ.....	388
Храмченкова Марія Вадимівна	
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ПРАВА В НАЦІОНАЛЬНИХ СУДАХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	392
СЕКЦІЯ № 13. ВІДНОСИНИ УКРАЇНА – ЄС.....	396
Власюк Анастасія Вадимівна та Даниш Аліна Віталівна	
СПІВРОБІТНИЦТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ.....	396
Воробйов Олег Геннадійович	
СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС.....	400
Гресько Богдана Юріївна	
СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ В КОНТЕКСТІ АГРЕСІЇ РФ.....	403